

gospodarskega sistema. Seveda začetek bode težek, ali vztrajnost bode vse premagala.

Seveda to bode le mogoče, če se bode upeljalo, da se bode zadruga smela lotiti taci podjetij, če je za to samo večina članov. Če bi se zahtevalo, da morajo vsi člani pritrditi, se ne bi ničesa osnovati moglo. Vedno se jih bode nekaj našlo, ki bodo nasprotovali. Posebno je očitvidno, da bode nasprotoval kak tovarnar, ki ima slučajno toliko zemlje, da bode tudi v kmetijski zadrugi. Če bode videl, da se kaj tacega napravlja, bode tudi nalašč kupil kako kmetijsko posestvo, da bode le mogel ovirati. Poleg tega je pa v našem narodu neki star konservativen duh, in ljudje imajo neko nezaupanje proti vsem novotarijam.

Naši poslanci bodo morali vse to dobro preudariti, ako hočejo z zakonom o kmetijskih zadrugah zares narodu koristiti. Treba bode tem večje odločnosti, ker so ne le na levici, temveč so tudi mej desničarji možje, ki se upirajo temu, da bi se kmetijskim zadrugam dalo pravico snovati svoja podjetja. Po njih mnenju naj bi zadruge skušale le boljše npravno, s poukom uplivati na kmeta, ne pa gmotno. Tega mnenja so zlasti češki veleposestniki, ki že imajo vsa mogoča podjetja.

Ložja bi bila taka osnova tedaj, ko se je začejala velika obrt, a tedaj je bil kmet še tlačjen in nezaveden, da bi si bil znal okoristiti novih razmer. Graščaki so pa navadno bili preveč omehkuženi, da bi se bili taci stvari poprijeli. Le v severnih deželah so se našli na veleposestvih izvedeni oskrbniki, ki so za časa znali izkoristiti združenje velike obrti in kmetijstva in to je podlaga bogastvu čeških in moravskih graščakov.

Poučni in zabavni del.

Strašno prorokovanje.

(Ruski spisal Marlinski.)

(Dalje.)

Na sv. Silvestra dan izvršili smo tretji marš in se pripravili na počitek. Sam sem ležal v vaški koči na vojni postelji svoji, s črnimi mislimi v glavi in težavo v srcu. Davno se že nisem od srca smejal v krogu prijateljev svojih; njih pogovori so mi postali neznosni, njih veselost je v meni vzbujala nevoljo in jezo. Tem bolje sem se jezil, ko sem bil sam, kajti moji tovariši so vsi bili se razšli, tem mračneje in otožneje je bilo v srcu mojem, niti iskra slučajne zabave ali vnanje veselosti ni prišla vanj.

Tu je prišel k meni pot od prijatelja, z povabilom na večerno zabavo k njegovemu prejšnjemu gospodarju, knezu Levinskemu. Prosijo vas, da gotovo pridete, kajti pirovanje bode velikansko, krasotic bode kakor zvezd, fantov cel roj, in šampanjec bode kar tekkel od mize. Pri popisu je kakor mimogrede omenil, da bode ondu tudi Polina. Jaz sem se razvnel, noge so se mi stresle, srce

mi je kipelo. Dolgo sem hodil po sobi, dolgo sem ležal v nezavesti, kakor bi bil mrzliččen. Kri se je hitreje mi pretakala po žilah, lica so gorela, in odsevala od notranjega duševnega ognja. V prsih mi je bilo kar vroče. Hočem li iti ali ne na ta večer? Še jedenkrat bi videl njo, še jedenkrat bi ž njo dihal čisti zrak, poslušal mile glasove in poslavljal se. Hitro sem se oblekel in odpeljal se proti vasi kneza Levinskega. Dvajset vrst sem prevozil s svojimi konji. Potem sem vzel tri poštnje konje in jo srečno prevozil zopet 22 vrst. S te postaje mi je pa bilo treba kreniti z glavne ceste. Postaven fant z divjimi konji je prevzel nalogo, da me prepelje v jedni uri 18 vrst oddaljeno knežje selo. — Sel sem na voz — in oddrdrala sva.

Bilo je že pozno, ko sva se odpeljala, a vendar je bilo na ulici dosti ljudij. Mladi fantje v baržunastih kapah, močnih suknjah so hodili semtrtja in se bili s tovariši s pestmi; devoyke v zajčjih korzetih pokritih s svetlo kitajko so hodile ukupe, povsod so se slišale praznične pesni, luči so se blesketale iz vseh oken, in videle so se prižgane luči pri mnogih vratih. Fant, moj voznik je sedeč na prednjem koncu sani, glasno klical: „hi!“ Bil je ponosen na svojo lepoto ter ga je jako veselilo, ko je slišal, da so govorili za njem: „Tu vozi naš Aleš!“ „Kakšen fant je izrastel!“ in podobne stvari. Ko sva prišla na prosto, je obrnil se k meni s opominom: No, gospod, le dobro se držite! Dal je desno rokavico pod desno podpazduho, vzdignil golo roko nad konji, je pogнал in bežali so kakor vihar. Sapa mi je zaostajala od hitre vožnje.

Kakor veter na valovih so se sani nagibale sedaj na jedno sedaj na drugo stran. Moj voznik se je uprl v voz z nogo, močno zadržujoč vajeti se je dolgo boril s veliko silo opočitih konj. Vajeti so jih le še vzpodbujali k hitreji vožnji. Mahajoč z glavami, dihajoč gost dim iz nosnic so drli dalje kakor vihar.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Najbogatejša vladarja sta ruski car in turški sultan. Car ima več kot sto milijonov oralov sveta, kateri mu nese kacic 30 milijonov goldinarjev na leto, povrh pa še nebroj rudokopov. Letnih dohodkov ima 80 do 100 milijonov goldinarjev, a palače, zlatnine itd. so tudi vredne mnogo milijonov. Sultan ima iz svojih posestev kacic 20 milijonov goldinarjev dohodkov, iz državne blagajnice pa dobiva tudi toliko, a mnogo mu ne ostane, saj ima jako obljuden — harem.

Koliko se je pokadilo tobaka v Avstriji l. 1896. Lansko leto pokadilo se je tobaka vsake vrste za 93,205.869 gld., to je za 3,540.537 gld. več ko l. 1895. Med raznimi deželami je na prvem mestu Češka s 25.296.772 gld., zadnja Dolnja Avstrija s 25,081.677 gld., Galicija 12,046.356 gld. Največ se je pokadilo „dram“ po 1/2 kr., namreč okrog 1109 milijonov, kratkih smodk po 2 1/2 kr. okrog 516 milijonov, šport cigaret po 1 kr. 417 milijonov. Portorik se je pokadilo 209 milijonov, sultan-cigaret 208 milijonov, trabuko-smodk 41 in pol milijona, britanik 37 milijonov. Vsega vkup pokadilo se je 1244 milijonov smodk in 1995 milijonov smodčic.

Edhem-paša rodom Grk. Londonske „Westminster Gazette“ so prinesle vest, da je sedanji turški vojskovodja Edhem-paša grškega pokoljenja. Po njihovem dopisu se je rodil Edhem-paša na otoku Kios. Bil je sin krščanskih starišev, ki so pa bili za čas grške vstaje na tem otoku umorjeni od Turkov. Turški Rhosseo-paša pa vzame malega dečka seboj v Carigrad. Ko je pa dal gospodar svojemu malemu zarobljeniku prostost, poslala ga je turška vlada z drugimi dečki v Pariz v šolo. V Parizu je obiskaval štiri leta Barbetov zavod in potem druga štiri leta rudokopno šolo. Po dovršenih študijah pa je prepotoval Francosko, Nemško in Švico. Ko se je povrnil zopet v Carigrad, postal je kapitan v glavnem štabu in leta 1848 ga je napravil sultan za svojega adjutanta. Od adjutanta pomikal se je zmirom višje in višje, dokler ni postal po pregnanstvu Midhat-paša turški veliki vezir. Edhem-paša je po „Westminster Gazette“ dopisniku fanatičen Mohamedanec ter je že večkrat pokazal veliko sovraštvo do tujcev in posebno do kristijanov. Po dokončani rusko-turški vojski je bil zadnji minister, ki je dal svoj podpis za mir. Njegov brat ki je umrl pred nekolikimi letmi, pa je bil neki katoliški duhovnik v Carigradu.

Novice.

— **Potresna podpora državnim uradnikom na Kranjskem.** Finančni minister Bilinski je predložil dne 1. junija poslanski zbornici načrt zakona o naknadnih kreditih za l. 1897. Med drugim zahteva tudi 63 000 gld. v podporo državnim in železniškim uradnikom na Kranjskem.

— **Oddajanje bikov.** Deželni odbor kranjski oddal bo meseca junija t. l. 10 bikov plemenjakov muricedolske (sive) pasme proti povračilu polovice nakupnih stroškov in sicer v prvi vrsti občinam, in le, če se bi teh na zglasilo zadostno število, tudi privatnim živinorejcem. Dotične prošnje naj se pošljejo do 12. junija t. l. deželnemu odboru.

— **Občinski svet tržaški.** Župan je v zadnji seji naznanil, da je ministerstvo odbilo pritožbo občinskega sveta, s katerim se je bila uničila izvolitev Ivana Nabrgoja, dasi se je vršila po priznanju magistratovem povsem zakonito. Občinski svet je sklenil pritožiti se zoper ministersko odredbo na državno sodišče. Tako znajo v Trstu resnici v obraz biti.

— **V Loškem potoku** je občinski odbor sklenil ustanoviti mirovno posredovalno sodišče. Dalje je več posestnikov in trgovcev sklenilo prirediti priprave, da se skliče julija meseca v Loškem potoku velik tabor, pri katerem se bo razpravljalo o gospodarskih stvareh.

— **»Dramatičnega društva«** odbor se je naslednje konstituiral: predsednik g. Ivan Tavčar; podpredsednik g. dr. Karol vitez Bleiweis-Trsteniški; blagajnik gosp. Jos. Prosenc in tajnik gosp. dr. Božidar Vodusek. V intendanco so bili voljeni gg. dr. vitez Bleiweis-Trsteniški, dr. Tekavčič in Prosenc.

— **C. kr. deželna vlada** je priznala Francu Fakinu iz Roj znesek 15 gld., ker je dne 20. decembra 1896. rešil Jerneja Savšek-a, da ni utonil.

— **V smrt na vislice** so obsodili dne 22. maja pri celjskem porotnem sodišču kmetska fanta brata Matija in Franc Foršnar. 32letni Franc je pregovoril 28letnega Matija, da je zadavil 5letnega nezakonskega sina otroka F. Foršner-ja in potem vrgel truplo v vodo. Obravnava je naslednje dognala: Dne 14. avgusta l. 1896. zvečer izginil je v Cvenu pri Ljutomeru petletni dečko Pavel Cerovič. Njegova mati Katarina, sedaj omožena Novak, delala je tisti dan pri Antonu Senčarju v Cvenu ter je imel otroka pri sebi. Po večerji poslala je otroka domov — stanovala je le 150 korakov od Senčarjeve hiše — češ, da pride hitro za njim. Otrok je šel proti domu,

prišel pa ni domov; mati, ki je odšla četrte ure za njim, ga ni našla doma. Ona in njen mož iskala sta dete celo noč in sledeča dva dneva, pa brezuspešno. Šele ponedeljek pozneje 17. dopoldne, našlo se je dečkovo truplo pod mostom, čez kateri drži cesta iz Cvena na Moto. Očividno je bilo truplo šele kasneje tje prenešeno in položeno, ker prejšnje dni iskali so ljudje tudi pod mostom, pa ga ni bilo. Takoj so vsi prebivalci dejanja sumili brata Fošnar iz Cvena. Franc Fošnar bil je vsled rabsodbe c. kr. okrajnega sodišča v Ljutomeru obsojen, da mora priznati očetovstvo glede imenovanega dečka. On pa se ni brigal za to ter ni izpolnjeval svojih očetovskih dolžnostij. Ker je bila žena prepisana kot lastnica posestva na Krapju, — pol ure od Cvena — mu ni mogla poprej Katarina Novak nič vzeti. Šele spomladi leta 1896, ravno ko se je vrnil iz semnja, bila mu je rubeženskim potom olvz-ta kupnina za prodane vole, blizo 200 gld. Od tistega časa je opetovano grozil različnim osebam, da umori dete, ali njegovo mater, ali njenega moža, Janeza Novaka, kateri mu pride v pest. Dotični večer, 14. avgusta 1896, videli so ljudje blizo Senčarjeve hiše ob istem času, ravno ko je mati svojega otroka spremila čez prag, stati Matijaža Fošnarja, posestnikovega sina na Cvenu, brata Franca Fošnarja, ki se je tudi že bil poprej izrazil, da otroka videti ne more, ker je njegov brat Franc zaradi njega prišel ob denar, in sicer baje po krivici. Franc Fošnar je namreč vedno tajil očetovstvo. Matjaž Fošnar zagovarjal se je, da je res ob istem času bil v bližini Senčarjeve hiše, pa da je šel k Makotarjevi hiši, in tam čakal na deklino Alojzijo Makotar, ki mu je bila naročila, da naj pride zvečer k hiši njenih starišev. Alojzija Makotar pa ni potrdila tega zagovora, temveč rekla, da je Matjaž Fošnar le pozneje jo nagovarjal, naj tako potrdi pri sodišču, da bi ga rešila. Na podlagi vseh teh okolnosti bila sta obtoženca Franc in Matjaž Fošnar hudodelstva umora, prvi kot naročevalec, drugi kot neposredni storilec, Matija Fošnar tudi že zaradi hudodelstva goljufije.

— **Izpred porotnega sodišča.** Dne 31. maja se je pričela pri tukajšnjem deželnem sodišču druga letošnja porotna sesija. Pri prvi obravnavi je bila obtožena 29letna samska delavka M. Bezek in Borovnice zaradi hudodelstva umora. Zakrila je novorojeno dete in je zadušila. Dobili so mrtvega otroka v njeni postelji skritega. Obtoženka je bila obsojena na pet let težke ječe. — Pri drugi obravnavi je bil obsojen 16letni hlapec Janez Zakrajšek iz Laz zaradi hudodelstva posilne nečistosti na dve leti težke ječe. Obravnava je bila tajna. — Pri tretji obravnavi obsojena je bila 18letna natakarica Frančiška Žnidaršič iz Velikih Lašič zaradi hudodelstva tatvine na tri leta težke ječe. Ukradla je posestniku Iv. Mehletu v Ljubljani hranilnično knjižico in dvignila na njo 2000 gld. S tem denarjem je obtoženka šla v Trst in ondi živela brez posla. Ko so jo prijeli, so dobili še 1170 goldinarjev in razno zlatino pri njej. — Pri četrti obravnavi je bil obsojen na osem let težke ječe 50letni samski kočijaš Andrej Anderberg iz Dornberga na Goriškem zaradi hudodelstva tatvine. Obtoženec je nepoboljšljiv tat in je prešel že 25 let v ječi oziroma prisilni delavnici. Ukradel je živino konje, vole, krave in ovce, zadnji čas pa tudi vozove in vprežno opravo.

— **Rojanski župnik Jurca** še vedno nalaga svojim vernikom pokoro. Med drugimi pokorami sta bili minole dni tudi: „Danes ne smete jesti črešenj!“ in pa „Ne smete si delati kodrov“. Mora se reči, da je tega laškega privrženca vsa resnost minula. — Sicer se pa slišijo vedno večje pritožbe, kako italijanizira Jurca v Rojanu. Iz cerkve hoče malo da ne vso slovenščino odpraviti, da si so obiskovalci cerkve skoro sami Slovenci. On pač ve, da s tem ustreza svojim prijateljem-židoliberalcem v Trstu. Pa preverjen naj bo, da Slovenec ne bo mirno gledal njegovih ekstravaganičnih počenjanj.

— **Boj Goriških Slovencev.** Goriški Slovenci so pričeli gospodarski boj z nasprotniki na vsej črti. Uspehi dveh